

Üçünji ýol

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Üçünji ýol ÜÇÜNJI YOL

Ilki at sanaýyn:

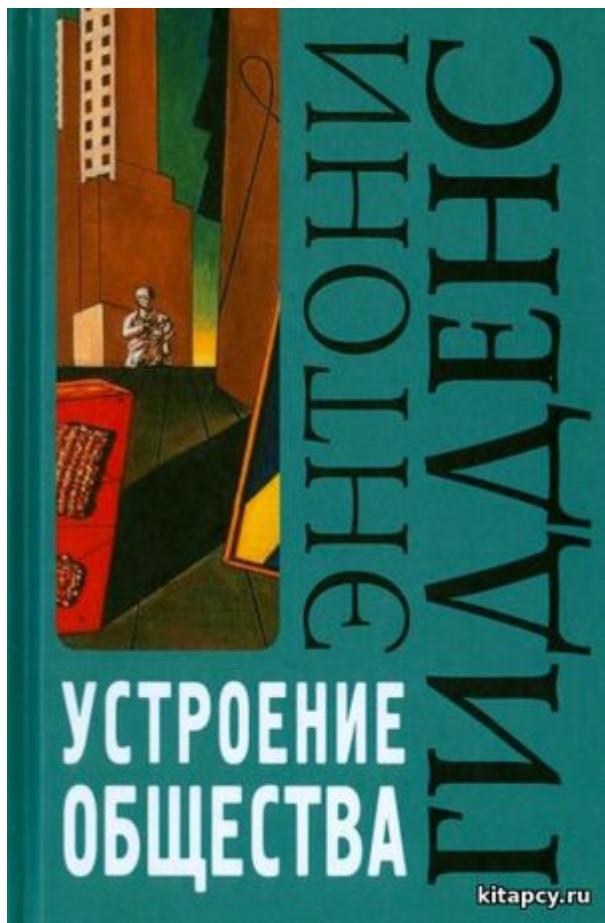
Reňki, heňi aýry-aýry hem bolsa, olaryň hemmesi çepçidi.
Köpüsiniň partiyasy Sosialistik Internasionala agzady.

Hemmesi saýlawlar esasynda häkimiýete gelip, ýurduny dolandyrdy:

Bill Klinton (ABŞ), Toni Bleýr (Angliýa), Gerhard Šrýoder (Germaniýa), Massimo D'Alema (Italiýa), Fransua Olland (Fransiýa), Wim Kok (Gollandiýa), Bob Houk (Awstraliýa), Fernando de la Rua (Argentina), Ernesto Zedillo (Meksika), Wiktor Klima (Awstriýa), Fernandu Enriki Kardozu (Braziliýa), Felipe Gonsales (Ispaniýa), Žan Kretýen (Kanada), Antoniu Gutterriş (Portugaliýa), Rikardo Lagos (Çili), Helle Torning-Šmitt (Daniýa), Alan Garsiýa (Peru), Paawo Lipponen (Finlandiýa), Kostas Simitis (Gresiýa), Ferens Dýurçan (Wengriýa), Josef Muskat (Malta), Helen Klark (Täze Zelandiýa), Laurentino Kortizo (Panama), Tabo Mbeki (Günorta Afrika), Ýoran Persson (Şwesiýa), Kim De Čjun (Günorta Koreýa), Borut Pahor (Sloweniýa)...

Dominikan respublikasy, Kolumbiýa, Ekwator, Gwatemala, Garadag, Filippinler, Polşa, Albaniýa, Wenesuela, Bolgariýa, Ysraýyl... Sanaw uzap barýar...

Her ýurtda diňe ýeke lider däl, şol ýurtda birden köp at bar sanawda...

kitapcy.ru

* * *

Ýurtlaryny dolandyran bu «çepçi» syýasy liderleri birleşdirenen täsirli şahs iňlis sosiolog alymy Entoni Giddens (1938-nji ýylda doglan) boldy. Otuz dört kitabyň awtory Giddens dünýäde kitaplaryna iň köp goldanyylan awtorlaryň biri. 1993-2005-nji ýyllarda 24 kitaby türk diline terjime edildi. E.Fuat Keýman, Hasan Büлent Kahraman ýaly «çepçiler» onuň «Üçünji ýol gözlegleri» kitaplaryny terjime etdiler, bu boýunça makalalar ýazdylar.

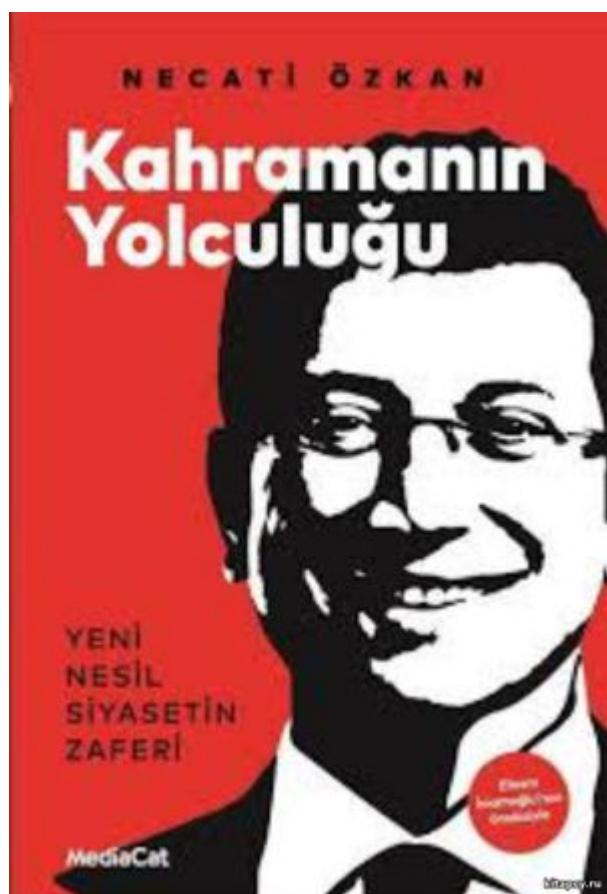
Giddensiň «üçünji ýol» tezisleri nämeden ybaratdy?

- Kapitalizmiň alternatiwasy galmady.
- Ösen döwleti maksat edinen, garyşyk ykdysadyýetiň tarapdary keýnesýen syýasatlar ýalnyşdır.
- Girdeji paýlaşygyny gözönüne tutmak, sosial kömeklere üns bermek ösüše päsgel berýär.
- Sosial demokratiýanyň deňlik garaýsy dereksizdir, işbaşarjaňlygy öldürýär.
- Sagçy we çepçi syýasy düşunjeler çağşady. Ikisini utgaşdyryjy merkezi pozisiýa gerek. Ady «üçünji ýol» bolmaly...

Aslynda bular ‘neoliberalizmiň atasy» Fridrih Hayegiň «inradikal garaýylarynyň «sosial demokrat» tüýse bürendirilen ýygra görnüşidi!

Atlary çepçi, sosial-demokrat, demokrat, sosialist hem bolsa, bu aslynda neoliberalizme-bazar fundamentalizmine boýun egen «täze sagdy»!

Üçünji ýoluň birinji tarapdary amerikan prezidenti Bill Klinton boldy. Beýlekisi bolsa iňlis premýer-ministri Toni Bleýrdi, Giddensiň özem Bleýriň geňeşcisidi...

* * *

Aradan ýyllar geçdi. «Üçünji ýol» giň köpcülige näme getirdi? İşsizlik... Guşak çekme... Sosial hak-hukuklaryň gysylmagy... Saglygy goraýydan bilim ulgamyna čenli hemme zadyň gymmatlamagy... Isripçilikli sarp edijilik... Bazaryň «hudaylaşmagy»...

«Baş duşman inflýasiýa» diýlip, döwlet çykdaýylary eroziýa uçradılyp, ösen döwletler çökerdildi. Döwlet bazarlary global kapital tarapyndan talandy. Daşary ýurt walýutasy, analiz, bono (aragatnaşyk) ýaly kagyzdan pul gazanmak önemciliğine

ýerine geçirildi. Baýlar has baýady, güýçli ortagürp gatlak garyplaşdy. Adamkärçilik, ynsanperwerlik ýok edildi...
Syýasat halkdan, zähmetden üzňeleşdirilxi.

Oppozisiýany bölmek üçin etniki kimlikler «ýoñ» edildi. Çepçi mazmunly programmalar içi boş mahabata düşürildi, terjimeci alymsumaklar, mediýa professionallary «akylly adam» boldy! Indi ýeke-täk ýol jylaw tutdurmaýan kapitalizmiň pragmatizmidi...

Ýagny:

Uly umyt bilen häkimiýet başyna getirilen çepçi-sosial demokrat partiýalar neoliberal syýasaty durmuşa geçirip, gatlaklary lapykeçlige uçratdy. Hemmesi taryhyň čaňly sahypasyna garylyp gitdi.

Harabasyndan faşistik partiýalar çykdy, häzirem çykyp dur...

Eýsem:

Imamogly ýurdumyzdaky agyr ykdysady meselelere degişli özüne mahsus, aýyl-sayıyl ediji syýasy ugur hödürläp bilermi?

Ýa-da Baýkaldyr Kylyçdarogly ýaly derege ýarajak çözgütleri tapyp bilmeýän «Üçünji ýoluň» ýolagçysy bolarmy?

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 06.07.2023 ý. Publisistika